

نگاهی نوبه

فلسفه

تاریخ، اندیشه‌ها، نظریه‌ها، شخصیت‌ها، چگونگی اندیشیدن

نویسنده: استفان لاو

ترجمه: محمد احسان مصحفی

سرشناسه	لا. استیون Law, Stephen
عنوان و نام پدیدآور	نگاهی نوبه فلسفه: تاریخ، اندیشه‌ها، نظریه‌ها، شخصیت‌ها، چگونگی اندیشیدن/ نویسنده استفان لاو؛ ترجمه محمداحسان مصحفی
مشخصات نشر	تهران: سبزان، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۳۳۶ ص: مصور.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۱۷-۰۷۸-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	عنوان اصلی: Philosophy, ۲۰۰۷.
موضوع	فلسفه
شناسه افزوده	مصحفی، محمداحسان، ۱۳۵۵ - مترجم
رده بندی کنگره	۱۳۹۱: ۸۱/۳۲۹ B۲۹
رده بندی دیویی	۱۰۰۰
شماره کتابشناسی ملی	۲۸۲۳۹۹۰

انتشارات سبزان

میدان فردوسی - خیابان فرصت - ساختمان ۵۴ - تلفن: ۸۸۳۱۹۵۵۸-۸۸۸۴۷۰۴۴

نگاهی نوبه فلسفه

نویسنده: استفان لاو

مترجم: محمداحسان مصحفی

ناشر: سبزان

حروف چینی و طراحی و لیتوگرافی: واحد فنی سبزان

۸۸۳۴۸۹۹۱ - ۸۸۳۱۹۵۵۷

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۲

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۴۵۰۰ تومان

چاپ و صحافی: سپیدار

فروش اینترنتی و online از طریق سایت‌های کتاب www.iiketab.com

ISBN: 978 - 600 - 117 - 078 - 2

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۷-۰۷۸-۲

«انسان ریسمانی است میان حیوان و ابر انسان؛
ریسمانی بر فراز یک پرتگاه».

فریدریش نیچه، چنین گفت زرتشت

«فیلسوفان ... گرایش عجیبی دارند که به روش
علمی به پرسش و پاسخ بپردازند».

لودویگ ویتگنشتاین کتاب آبی

«بیشترین قدرت از آن خردمندترین فرد است».

سورب به افلاطون

فهرست

۳	مقدمه مترجم	
۷	مقدمه نگارنده	
	معرفی فلسفه	فصل اول:
۹	فلسفه چیست؟	
	تاریخ فلسفه	فصل دوم:
۱۷	عصر باستان	
۲۳	فلسفه در قرون وسطی	
۲۸	عصر نوزایی	
۳۴	عصر مدرن	
	شناخت فلسفه	فصل سوم:
۳۹	شناخت فلسفه	
۴۱	شناخت	
۴۳	شکاکیت	
۴۷	بی‌اعتمادی به حواس	
۵۲	شناخت چیست؟	
۵۹	خرد و تجربه	
۶۸	مابعدالطبیعه	
۶۹	افلاطون و مُثُل (صورت‌ها)	
۷۱	تمثیل غار افلاطون	
۷۴	وابستگی به ذهن	
۸۱	پدیدارباوری	
۸۵	رنالیسم و ضدرنالیسم	
۹۰	فلسفه اخلاق	
۹۱	چه باید بکنیم؟	
۱۰۰	آزمونی برای اخلاق عملی	
۱۰۲	پس اخلاق چیست؟	
۱۰۶	بیان خود	
۱۱۲	فلسفه ذهن	
۱۱۳	معمای آگاهی	
۱۲۰	آیا یک ماشین توان اندیشیدن دارد؟	
۱۲۵	اتاق چینی	
۱۲۷	فلسفه دین	
۱۲۸	آیا خدا وجود دارد؟	

۱۳۳ رویکردی جایگزین
۱۳۶ هماهنگی عالی و طراحی هوشمندانه
۱۳۸ فروید و تجربه دینی
۱۳۹ مسأله شر
۱۴۲ آیا اراده آزاد توجیه‌کننده شر است؟
۱۴۳ ایمان و خرد
۱۴۶ فلسفه سیاسی
۱۴۷ آرمان آزادی خواهی
۱۵۶ منافع عمومی
۱۶۲ فلسفه علم
۱۶۳ مسأله استقراء
۱۶۸ ابطال گرایی

فصل چهارم: ابزار فلسفه

۱۷۵ استدلال
۱۷۶ استدلال قیاسی
۱۷۷ استدلال استقرائی
۱۷۹ مغالطه‌ها
۱۸۰ مغالطه نسبی گرایی
۱۸۱ مغالطه در تئوری احتمالات
۱۸۲ اعتماد به حجیت‌ها
۱۸۴ مغالطه علت شمردن مقدم
۱۸۵ مغالطه معمای نادرست
۱۸۶ مغالطه وضع نتیجه
۱۸۷ مغالطه پیدایشی
۱۸۸ مغالطه مرد نقابدار
۱۹۰ مغالطه شیب لغزنده یا زنجیره فاجعه
۱۹۲ ابزار اندیشه
۱۹۳ نشان دادن سلسله نامتناهی علت‌ها
۱۹۴ ژرف‌نمایی
۱۹۶ روش مثال نقض
۱۹۹ شباهت خانوادگی
۲۰۱ مراتب معقول بودن
۲۰۴ خطاهای مقولی
۲۰۵ فیلسوفان نامدار

فصل پنجم:

۳۲۵ نمایه
-----	-------------

مقدمه مترجم

سخن آغازین

کسانی که با حوزه فلسفه به نوعی سروکار دارند، همواره با پرسش‌هایی از این دست روبرو هستند: «فلسفه چیست؟ فایده فلسفه چیست؟ چگونه باید فراگیری فلسفه را آغاز کرد؟»

پرسش نخست، پرسشی است بس پیچیده و غامض و به گفته بسیاری از بزرگان فلسفه، پاسخ مشخصی ندارد. به عبارتی گستره فلسفه آن چنان بی‌کران است که نمی‌توان با ارائه تعریفی خاص آن را محدود ساخت. اما می‌توان گفت جنس فلسفه اندیشه است؛ هر کجا که خرد اسب خود را برای اندیشه‌ورزی زین کند، فلسفه‌ورزی همانجا می‌تواند آغاز شود. به بیانی دیگر فلسفه را مانند دیگر علوم و دانش‌ها نمی‌توان بر پایه موضوع آن تعریف کرد. نگاهی گذرا به تاریخ فلسفه بشری این ادعا را تأیید می‌کند. روزگاری فلسفه بیشتر محدود به متافیزیک بود و موضوع آن را بررسی وجود و عوارض آن در نظر می‌گرفتند؛ کار دیگر فلسفه در خدمت ادیان مختلف قرار می‌گرفت و همپای کلام به توجیه اعتقادات دینی همت می‌گمارد؛ و با طوع عصر جدید به تدریج هیچ حوزه‌ای باقی نماند که فلسفه ورودی به آن نکرده باشد: علم، دین، هنر، اخلاق، سیاست، ذهن و حتی حقوق و پزشکی و جامعه‌شناسی و حوزه‌های دیگر همه تحت مذاقه فلسفی قرار گرفته‌اند. از این رو به نظر می‌رسد تلاش برای تعریف موضوعی فلسفه تلاشی بی‌سرانجام باشد. شاید بهترین راه برای فهم فلسفه قرار گرفتن در جریان فلسفه‌ورزی فیلسوفان و تلاش برای فراگیری فلسفی اندیشیدن باشد. وارد شدن به گود فلسفه تا حد بسیاری فهم راستین از این مقوله غامض را به ارمغان می‌آورد.

از این جهت می‌توان فلسفه را بیشتر یک روش دانست؛ روشی برای بررسی عقلانی موضوع‌های پیرامون. از اینجا به پرسش متداول دوم می‌رسیم که فایده فلسفه هر چه بیشتر عقلانی و دقیق‌تر کردن نگاه انسان به پیرامون خود است. هر موضوع و مسأله‌ای که برای آدمی مهم جلوه کند و اندیشه او را به خویش معطوف سازد، می‌تواند موضوع فلسفه‌ورزی وی قرار گیرد. به عبارتی اگر روش فلسفی در روند اندیشه‌ورزی فرد نهادینه شود نگاه او به نسبت به پیرامون دقیق‌تر، ناب‌تر و نیز عاری از بسیاری خرافات، عقاید غیر عقلانی، سفسطه‌ها و پیروی‌های نابخردانه خواهد شد. از این رو فراگرفتن فلسفه و فلسفه‌ورزی باورهای انسان را از بسیاری ناخالصی‌ها می‌پالاید و

هرچه بیشتر ذهن او و به تبع آن زندگی او را عقلانی‌تر می‌سازد. از این منظر فلسفه نه‌تنها برای اهل علم و دانش که برای هر فردی مفید یا شاید ضروری به‌نظر می‌رسد.

اما فراگیری فلسفه را از کجا باید آغاز کرد؟ پرسشی که همه‌ا اهالی فلسفه کمابیش با آن روبرو هستند. به هر حال فلسفه علاقمندان بسیاری دارد که بر آنند فلسفه را، چه به طور تخصصی یا به‌عنوان مطالعه‌ی جانبی، فراگیرند. شاید دشوارترین مرحله‌ی فراگیری فلسفه نیز همین نقطه‌ی شروع آن باشد. بدون تردید بهترین راه برای رسیدن به این مقصود در کلاس محضر استادان و ورزیدگان این حوزه است، که البته برای همگان این فرصت مهیا نیست. راه دیگر بهره‌گیری از خودآموزهای فلسفه می‌باشد. اما متأسفانه با نگاهی به فضای نشر کتاب‌های فلسفی کشور شاهد نقصان در این زمینه هستیم.

هدف از ترجمه و انتشار این کتاب، تلاش برای پر کردن این خلأ بوده است. البته این ادعا وجود ندارد که این کتاب به طور کامل می‌تواند پاسخگوی نیاز مشتاقان این رشته باشد. آشکار است که نشر یک کتاب نمی‌تواند بازگویی اهمیت و ژرفای این مهم باشد اما این اثر به لحاظ ویژگی‌های خود تا حد بسیاری می‌تواند پاسخگوی فلسفه‌دوستان برای گام نهادن در این وادی دشوار باشد. البته چنین اثری آنگاه سودمندی بسیار بیشتری می‌یافت که از درون فرهنگ بومی و با توجه به سیر اندیشه‌ی ایرانی اسلامی نگاشته می‌شد یا دست‌کم در کنار بررسی اندیشه‌ورزی باخترزمین، به سیر تفکر سرزمین‌های خاوری نیز پرداخته می‌شد. اما از آنجا که نگاشتن چنین کتابی نیاز به ورود استادان برجسته به این حوزه دارد و به‌سادگی میسر نیست، تصور می‌شود که ترجمه‌ی اثری غربی در این زمینه بتواند تا حدی در جهت آشنایی با سیر تفکر فلسفی به طور کلی، مفید باشد. به هر حال این کتاب توسط نویسندگانی غربی نگاشته شده و طبیعتاً با توجه به فرهنگ و نیز مسیری که فلسفه در آن بلاد طی کرده، تنظیم شده است. با این حال در چند جای کتاب اشاره‌هایی به فلسفه‌های غیر غربی نیز شده که مسلماً کافی نبوده و حق مطلب در این حوزه‌ها ادا نشده است. به‌هرروی هیچگاه نباید اندیشه‌ورزی و نیز تاریخ فلسفه را محدود به اروپا دانست. ژرفای فلسفه‌ی اسلامی یا حتی سرزمین‌های شرقی آسیا را نباید از این نظر که همانند اندیشه‌ی اروپایی مجال ظهور در عرصه‌های مختلف را نیافته و در دسترس مخاطبان عام قرار نگرفته‌اند دست‌کم گرفت.

کتاب پیش‌رو کوشیده است تا با نگاهی نو از چند منظر به کلیات فلسفه بپردازد و با زبانی نسبتاً همه‌فهم فرصت آشنایی با اهم مطالب فلسفی را برای نوآموزان فراهم آورد. نگارنده در آغاز کتاب به صورت کلی به مباحثی چون چیستی فلسفه و نسبت آن با دین علم پرداخته است. از آنجا که در نظر بسیاری مرزبندی فلسفه با این دو حوزه مبهم می‌نماید، هدف آن بوده است که از همان ابتدا خواننده را با تمایزات موجود آشنا سازد تا در ادامه مباحث، ابهامی از این جهت باقی نماند. در بخش بعدی به اجمال تاریخ فلسفه و اندیشه‌ورزی مورد توجه قرار گرفته و سپس شاخه‌های مهم فلسفه برشمرده و بررسی شده‌اند. بخشی نیز به معرفی مهارت‌های اندیشه‌ورزی که ابزار فیلسوفان به‌شمار می‌آید اختصاص یافته و انواع مغالطه‌ها معرفی شده‌اند. در بخش پایانی نیز تعدادی از اندیشمندان برجسته‌ی جهانی به صورت کوتاه معرفی شده‌اند تا نوآموز به‌اجمال با بزرگان این حوزه آشنا شود.

باید توجه داشت که مخاطب اصلی این کتاب نوآموزان فلسفه هستند و با توجه به حجم گسترده مطالب فلسفی و ابعاد مختلف آن، امکان پرداختن به همه موضوع‌های فلسفی در یک کتاب، آن هم به زبانی ساده میسر نیست. نگارنده بر آن بوده تا با برشمردن موضوع‌های مهم تا حد امکان ابعاد مختلف این حوزه را معرفی کند. از ویژگی‌های این کتاب که بیش از همه آن را به صورت خودآموز در آورده، آن است که نیازی نیست خواننده مطالعه کتاب را از ابتدا آغاز کند و به ترتیب به پیش رود. مطالب به گونه‌ای تنظیم شده‌اند که می‌توان با توجه به علاقه شخصی، هر بخش کتاب را به صورت مستقل مورد مطالعه قرار داد. همچنین مطالب مرتبط در بخش‌های مختلف کتاب با ذکر شماره صفحه به یکدیگر ارجاع شده تا خواننده کتاب در هنگام خواندن بخش مورد نظر بتواند از توضیحات لازم در بخش‌های دیگر نیز بهره‌مند شود. ویژگی دیگر این کتاب نیز آن است نگارنده با ذکر مقال‌هایی ساده و از همه مهم‌تر معطوف به رویدادهای امروزی و معمولی زندگی، کوشیده است فهم مطالب دشوار را تا حد امکان آسان سازد.

امید است این کتاب بتواند در مسیر اشاعه فلسفه و مهم‌تر از آن ترغیب به عقلانی ساختن هر چه بیشتر ذهنیت خوانندگان خود گامی هرچند کوچک بردارد. در پایان جا دارد که از کلیه کارکنان و مدیریت انتشارات سبزان، که دلسوزانه و با پشتکار فراوان مسیر انتشار این کتاب را هموار ساختند، صمیمانه قدردانی کنم.

محمد احسان مصحفی

مقدمه نگارنده

فلسفی اندیشیدن سفری پر مخاطره به فراتر از محدودیت‌های اندیشه و ادراک است. برای بسیاری، روبرو شدن با پرسش‌ها و مسائل فلسفی حالب توجه است، در حالی که نمی‌دانند باید از کجا شروع کنند. هدف این کتاب فراهم آوردن راهنمایی دقیق، روشن و غیرفنی برای علاقه‌مندان به آشنایی با فلسفه، است.

این کتاب راهنمای فلسفه، برای افراد غیرمختصی نوشته شده است که به فلسفه علاقه دارند. همچنین برای دانش‌آموزان یا دانشجویانی که دوره‌ای آموزشی را در فلسفه آغاز کرده‌اند، می‌تواند مفید باشد. در صفحات این کتاب به کشف برخی از چشمگیرترین، حیرت‌آورترین و الهام‌بخش‌ترین اندیشه‌هایی که بشر تاکنون پرورانده است و گاه کاملاً غیرعادی هستند، خواهید رسید و در خواهید یافت بسیاری از پرسش‌هایی که افلاطون، یکی از بزرگ‌ترین فیلسوفان تاریخ، در دوره باستان به آنها پرداخته بود، در واقع همان پرسش‌هایی هستند که فیلسوفان امروز با آنها دست و پنجه نرم می‌کنند.

باید توجه داشت، کتاب پیش رو، کتابی نیست که به زحمت از آغاز تا پایان خوانده شود. بدون تردید صفحه‌های آن را به تدریج کندوکاو خواهید کرد و این دقیقاً همان هدفی است که این کتاب در پی آن است. هر جا ارتباطی میان اندیشمندان و اندیشه‌های مختلف یافتید، می‌توانید آزادانه و بدون رعایت کردن ترتیب، از فصلی به فصل دیگر گذر کنید.

بهترین راه درگیر شدن با متون فلسفی این است که فعالانه با آنها برخورد شود نه منفعلانه. به آنچه خوانده‌اید، نقادانه بیاندیشید. آماده باشید که مطالب دشوارتر را دو یا حتی سه بار بخوانید و به‌طور منظم زمانی را برای تأمل در مطالب آن اختصاص دهید.

«بهترین توصیفی که به صورت کلی از سنت فلسفه اروپایی می‌توان به دست داد، این است: پانوست‌هایی بر افلاطون».

آلفرد نورث وایتهد

توجه داشته باشید که در این کتاب مسائل گوناگون فقط «مزمزه» می‌شوند. در اینجا هدف آن نبوده است که به همه مطالب فلسفی پرداخته شود. این کتاب مجموعه‌ای از مسائل، اندیشمندان و اندیشه‌ها را که به دقت برگزیده شده‌اند، به خواننده عرضه می‌کند. گرچه این کتاب بیشتر حوزه‌های عمده فلسفه غرب را دربرمی‌گیرد، اما چند مجموعه، مانند «معمای آینه»، موضوع‌هایی تاحدی ویژه بوده و بیانگر عقاید شخصی نویسنده‌اند. انتخاب دقیق موضوع‌های مورد بررسی در این کتاب، تاحدی بازتاب سلیقه‌ها و علاقه‌های نگارنده است و نیز مطالبی را دربرمی‌گیرد که احتمالاً از نوشتن درباره آنها لذت بیشتری می‌برده است. در واقع، نمی‌توان گفت در این کتاب مشخصاً به مسائلی پرداخته شده است که بیشترین اهمیت فلسفی را دارند.

Stephan Can

www.ketab.ir